

Το 4ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας της ΕΑΕ

Με λαμπρή επιτυχία πραγματοποιήθηκε το 4ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (ΕΑΕ) στο αμφιθέατρο του Εθνικού Ιδρυμάτος Ερευνών (Βασ. Κων/νου 48, Αθήνα) από 28 έως 31 Μαΐου 2003. Περισσότερες από 200 επιστημονικές εργασίες, προερχόμενες από έλληνες και ξένους επιστήμονες παρουσιάστηκαν, ενώ περισσότεροι από 300 συνεδρείοι έλαβαν ενεργό μέρος σ' αυτή τη σημαντική συνάντηση αρχαιολόγων και ειδικών από τις θετικές επιστήμες. Το Συμπόσιο είχε έντονο διεθνή χαρακτήρα αφού πάνω από το 80% των εργασιών που παρουσιάστηκαν υπογράφονταν από ξένους ερευνητές ή σε συνεργασία με Έλληνες, ενώ οι υπόλοιπες προέρχονταν από αμιγώς ελληνικές ομάδες. Δύο ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά του Συμποσίου τα οποία δεν παρατηρούνται σε αντίστοιχες συναντήσεις του εξωτερικού: Πρώτον η μεγάλη συμμετοχή αρχαιολόγων στις ερευνητικές ομάδες που παρουσιάζουν ανακοινώσεις (μάλιστα ήταν πολλοί οι αρχαιολόγοι-ομιλητές), και δεύτερον το πολύ αυξημένο ποσοστό νέων επιστημόνων που παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο πρωτότυπες εργασίες. Το Συμπόσιο ήταν διαρθρωμένο στις εξής θεματικές ενότητες: 1) Γεωγραφικές διασπορές-Τηλεαντίστυξη, 2) Γεωγραφικά συστήματα Γεωαρχαιολογία, 3) Χρωματικές, 4) Χρονολογήσεις, 5) Λίθινα υλικά-Κονιμάτια, 6) Αρχαία μέταλλα, 7) Αρχαία κεραμικά, 8) Παλαιονεοβρύδωλο-παλαιολίθια, 9) Οργανικά κατάλοιπα, 10) Παλαιονεοβρύδωλο-τεχνικές χαρακτηρισμού και 12) Τεχνικές συντήρησης, μελέτες σε χαρτί και ύφασμα. Σε μία ξεχωριστή συνεδρία παρουσιάστηκαν αρχαιομετρικές μελέτες ανασκόπησης και σύγχρονες ερευνητικές προσεγγίσεις εστιασμένες στο Αιγαίο, με την ευρύτερη γεωγραφική και πολιτισμική σημασία του. Οι προαναφερόμενες ενότητες καλύπτουν σχεδόν πλήρως ολόκληρο το φάσμα των αρχαιομετρικών ερευνών σήμερα, συνεπώς είναι μεγάλη σημασία το γεγονός ότι πολιτισμικά ζητήματα του τόπου μας μελετώνται ήδη διεπιστημονικά, από υψηλό επίπεδο ερευνητικές ομάδες, ελληνικές και ξένες. Η Οργανωτική Επιτροπή του Συμποσίου γνωστοποίησε ήδη στους επιστήμονες που παρουσίασαν εργασίες ότι τα Πρακτικά θα εκδοθούν από το περιοδικό *BAR* (British Archaeological Series) και ότι η γραπτά κείμενα που θα υποβληθούν για δημοσίευση (μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου 2003) θα κριθούν από επιτροπές ειδικών για να εξασφαλιστεί η απαραίτητη επιστημονική ποιότητα των Πρακτικών, που αναμένεται να τυπωθούν μέχρι τα τέλη του 2004. Οι περιλήψεις του συμποσίου και άλλες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: www.archaeometry.gr/symposium2003/pages_en/abstracts.

Journal of Mediterranean Archaeology and Archaeometry (JMAA)

Κυκλοφορεί πλέον τακτικά το ελληνικό περιοδικό Αρχαιολογίας και Αρχαιομετρίας *JMAA* με διεθνή κυκλοφορία (στην αγγλική γλώσσα) που εκδίδεται από το Τμήμα Μεσοεπιστημικών Σπουδών (Ρόδος) του Πανεπιστημίου του Αιγαίου. Οι εργασίες που δημοσιεύονται στα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού είναι οι εξής:

- Τεύχος 2/1 (2002)*
 I. Liritzis and M. Diakostamatiou: «Towards a new method of obsidian hydration dating with secondary ion mass spectrometry from a surface saturation layer approach».
 T. Freeth: «The Antikythera mechanism 1: challenging the classic research».
 A.B. Knapp: «Disciplinary fault lines: science and social Archaeology».
 Sampson, J.K. Koslowski, M. Kaszanowska and B. Giannouli: «The mesolithic settlement at Maroules, Kythnos».
 I. Liritzis and H. Vassiliou: «Astronomical orientations of ancient temples at Rhodes and Attica with a tentative interpretation».
 A. Sanchez and N. Ramos: «Phosphorus and copper analysis in a rescue excavation (Jaén, Spain)».
 C.M. Stevenson, I. Liritzis, M. Diakostamatiou and S.W. Novak: «Inve-

stigation towards the hydration dating of Aegean obsidian».
 F. Vafea: «The mathematics of pyramid construction in ancient Egypt».
Τεύχος 2/2 (2002)

- K.A. Kitchen: «Ancient Egyptian chronology for Aegeanists».
 P.I.M. Koussolis: «Magic in Greco-Roman Egypt: the semiotics of a gradual interpretation of Egyptian and Greek ritual beliefs».
 M. Pawlikowski and M. Wasilewski: «Mineralogical investigation of desert palms on flint artifacts: a case study».
 I. Liritzis, R.B. Galloway, D. Hong and N. Kypraris-Apostolika: «OSL dating of three prehistoric ceramics from Theopetra cave, Greece: a case study».
 T. Freeth: «The Antikythera mechanism 2: is it Posidonius' orrey?».
 A. Chatziconstantinou and E. Poupaki: «The extraction of travertine in antiquity on the island of Kos, Dodecanese, Greece».
 B. Lagos and E. Dionysopoulou: «Historical summations as a component element in the formation of tourism attractions in Dodecanesse».
 I. Liritzis (edit. addendum): Revival of obsidian studies.

Σε κάθε τεύχος του περιοδικού, που εκδίδεται δύο φορές το χρόνο, παρέχονται και οδηγίες σύνταξης των εργασιών που προσρίζονται να υποβληθούν για δημοσίευση σ' αυτό.
 Πληροφορίες, συνδρομές, καθήν. I. Liritzis (εκδόσης του περιοδικού), e-mail: liritzis@rhodes.aegean.gr ή στην ιστοσελίδα www.rhodes.aegean.gr/maa_journals.

Μελέτες γεωαρχαιολογίας και ανασυθέντες αρχαίου τοπίου στην Ελλάδα

Ο σύνθετος κατακόρυφος και οριζόντιος διαμελισμός του ελλαδικού χώρου, η εντυπωσιακή ποικιλία της γεωλογικής κατασκευής του και η μεγάλη ταχύτητα της τεκτονικής εξέλιξης του, σε συνδυασμό με τον τεράστιο πλούτο πολιτισμικών μαρτυριών που συνδέονται από την παλαιολιθική ήδη εποχή, αποτελούν έναν μοναδικό κλιμακωτό συνδυασμό που συνηγορούν για την ανάληψη μελετών συνεργασίας μεταξύ αρχαιολόγων και γεωεπιστημόνων. Μολονότι είναι πολύ δύσπληρες σε χρήματα και χρόνο, τέτοιες μελέτες έχουν ήδη αναληφθεί στην Ελλάδα, με την πρωτοβουλία και την οικονομική υποστήριξη μεγάλων ξένων αποστολών αλλά και με την ουσιαστική συμμετοχή ελληνικών ομάδων από ερευνητικά ιδρύματα ή πανεπιστήμια. Η πεδιάδα ανατολικών των Πιερίων, το Αργολικό πεδίο, η περιοχή Νεμέας, η Πύλος, η Κωπαΐδα, η περιοχή του κλάτου Μεραμπείου στην Αττή. Κρήτη και άλλες περιοχές μελετήθηκαν ή μελετώνται με τρόπο διεπιστημονικό και τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικά τόσο για τις αρχαιολογικές έρευνες όσο και για την καλύτερη γνώση του παλαιοπεριβάλλοντος στον ελλαδικό χώρο, ιδιαίτερα στη διάρκεια των τελευταίων 10.000 ετών. Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών και η μεγάλη ανάπτυξη των γεωερμικών και χρονολογικών τεχνικών που έχουν επιτευχθεί την τελευταία δεκαετία (και στην Ελλάδα) δημιουργούν νέες δυνατότητες για ακόμη πιο επιτυχείς μελέτες αυτού του είδους. Δεν αρκούν, ωστόσο, τα κοινά ενδιαφέροντα των αρχαιολόγων και των γεωεπιστημόνων, είναι απαραίτητη και η οικονομική στήριξη των ανάλωντων προγραμμάτων από εθνικούς πόρους. Μέχρι τώρα η υποστήριξη ερευνητικών προτάσεων γεωαρχαιολογίας και ανασυθέντες αρχαίου τοπίου προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από ξένους φορείς ή από ιδιωτικά ελληνικά κοινωνοφιλικά ιδρύματα.

Μήλος, 2-5.7.03: Διεθνής συνάντηση εργασίας για τον οψιανό

Κυκλοφόρησε το τελικό πρόγραμμα της διεθνούς συνάντησης εργασίας (workshop) που έχει προγραμματιστεί να γίνει στη Μήλο από 2 έως 5 Ιουλίου 2003. Οργανωτές είναι το Τμήμα Μεσοεπιστημικών Μελετών του Πανεπιστημίου Αιγαίου και το International Association of Obsidian Studies (IAOS, USA). Η συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στο συνεδριακό κέντρο «Γ. Ηλιόπουλος» ως εξής:

Τετάρτη 2.7.: Άφιξη-εγγραφές, έναρξη Πέμπτη 3.7.:

Liritzis I. και Diakostamatiou M., «Potential and limitations of the novel SIMS-SS obsidian dating method».

Youxue Zhang, Xiaomei Xu, Behrens, H., «Water diffusion in obsidian and obsidian hydration dating».

Jones M., «Archaeological soil temperature and obsidian hydration: A case study in quantifying uncertainty in OHD age estimates».

Tomozawa M., «Water diffusion in silica glass at low temperatures».

Suzuki M., «An approach to the paleoclimatic reconstruction using obsidian hydration as a temperature indicator».

Ambrose W., «Powdered obsidian for determining hydration rates and site».

Brodney R., Liritzis I. και Diakostamatiou M., «Molecular transport phenomena in Archaeology: applications to obsidian hydration dating».

Stevenson C., Liritzis I., Diakostamatiou M., Novak S.W. και Abdelrehim I., «The dating of hydrated obsidian surfaces by SIMS-SS».

Behrens H., Leschik M., Heide G., Frisch G.H. και Wiedenbeck M., «Experimental studies on water diffusion, oxygen isotope exchange and corrosion of rhyolitic glasses and melts».

Pantano C., Mellot N.P., Hamilton, J.P., «Effects of composition and network connectivity on the leaching and dissolution of aluminosilicate glasses».

Gottesman M., «Obsidian hydration dating: how good is it?»

Glascok M. και Speakman R.J., «Obsidian characterization basics: analytical techniques, elements and sources».

Dillian C., «Sourcing belief: using obsidian sourcing to understand prehistoric ideology in northeastern California».

Bassiakos Y., Kikioglou V. και Samson A., «Yali island: geological and analytical evidence for a new source of workable obsidian».

Gratzue B., «New investigations of the Gollu-Dag obsidian lava flows system: comparison between chemical, mineralogical and fission track data».

Παρασκευή 4.7., πρωί: Πρωινή εκδρομή στις πηγές οφειανού των θέσεων Αδόμας και Δεμενεγάκι Μήλου.

Παρασκευή 4.7., απόγευμα:

Tyktot R., «High-precision sourcing of obsidian assemblages from the central Mediterranean: Feasibility and utility for archaeological interpretation of the exploitation of the Italian island sources».

Carter T., «Problematising the analysis of obsidian in the Aegean and surrounding worlds».

Torrence R., Summerhayes G., Orlic I., Rath P. και White J.P., «Networks and disasters: changing patterns of obsidian procurement in West New Britain, Papua, New Guinea».

Pawlikowski M., Liritzis I., Tsamasyou I. και Perdikatsis V., «Surface microscopic investigation of obsidians».

Peries C., «Why the obsidian trade?»

Astruc L., Vargiolou R., και Zahouani P.H., «Mechanical properties of obsidians and mechanisms of wear».

Iovino R.M., «Tribology and micro wear trace analysis on obsidian (Sicily and Turkey)».

Σάββατο 5.7.:

Summary of presentations by a) Mike Glascock on «Analysis and characterisation», b) Youxue Zhang on «Obsidian Dating and Diffusion Mechanisms», and c) Robert Tyktot on «Archaeological Aspects of Obsidians». Discussion and Concluding Remarks on the current State of Obsidian Dating and Characterization Status.

Το κόστος εγγραφής στο Workshop έχει οριστεί σε 250 ευρώ και περιλαμβάνει δικαίωμα συμμετοχής, έντυπο υλικό συνεδρίου και συμμετοχή στις δύο εκδρομές εντός Μήλου. Πληροφορίες: κ.αθ.η. I. Λιρτζής, email: liritzis@rhodes.aegean.gr ή Dr. C. Dillian (IAOS President) email: cdillian@crcg.net.

Επιστημονική ημερίδα στη Θάσο

Με τίτλο «Δέκα χρόνια ανασκαφικής έρευνας στον προϊστορικό οικισμό Λιμεναριών Θάσου», η ΙΗ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασ-

κών Αρχαιοτήτων διοργανώνει ημερίδα στα Λιμενάκια Θάσου στις 11 Ιουλίου 2003. Σκοπός της ημερίδας είναι η παρουσίαση των μέχρι τώρα αποτελεσμάτων των ερευνών, η αποτίμησή τους μεταξύ ειδικών και ο συλλογισμός των συνεργατών της ανασκαφής για τις μελλοντικές έρευνες. Μέσα από την αξιολόγηση των αρχαιολογικών ευρημάτων και των σχετικών παλαιο-τεχνολογικών και αναλυτικών μελετών αναμένεται και η διερεύνηση των ομοιοτήτων ή των διαφορών της προϊστορικής Θάσου με τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου και με τη Μακεδονική-Θρακική χερσόνησο ή ακόμη και με τη βορειότερη βαλκανική ενδοχώρα. Η ημερίδα θα έχει διεθνή χαρακτηριστή και η γλώσσες στις οποίες θα παρουσιαστούν οι ανακοινώσεις είναι η ελληνική, η αγγλική και η γαλλική. Πληροφορίες από τους διοργανωτές και υπεύθυνους του ανασκαφικού προγράμματος δρ.α Στ. Παπαδόπουλο και δρ.α Δημ. Μαλαμίδη, στην ηλεκτρονική διεύθυνση straparar@in.gr, ή στα τηλέφωνα: 2510-222335, 228660 και 22869 στην Καβάλα, έδρα της Εφορείας.

Διεθνές Συνέδριο Ανθρωπολογίας

Η Ελληνική ανθρωπολογική Εταιρεία (ΕΑΕ) κυκλοφόρησε εγκύκλιο με την οποία πληροφορεί τους ενδιαφερόμενους για τη διοργάνωση Διεθνούς Συνεδρίου Ανθρωπολογίας στην Αθήνα από τις 21 έως τις 23 Νοεμβρίου 2003, το οποίο θα γίνει υπό την αιγίδα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο τίτλος του συνεδρίου είναι: «Homo Sapiens, παρελθόν και μέλλον. Παλαιανθρωπολογία και σύγχρονη πληθυσμιακή Ανταλλακτική Μεταστροφή». Κύριος διοργανωτής είναι ο δρ Θ. Πίτσος, Πρόεδρος της ΕΑΕ και αναπλ. καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, επικεφαλής μιας πολυμελούς οργανωτικής επιτροπής. Σύμφωνα με την εγκύκλιο η θεματολογία του συνεδρίου καλύπτει έναν ευρύ κύκλο σχετικών ζητημάτων, ως εξής:

- Εξέλιξη ανώτερων Πρωτεύοντων
- Εξέλιξη του γένους *Homo*
- Φυλογένεση του Νεάντερταλ και του *Homo sapiens*
- Σκελετική παθολογία
- Παλαιοπαθολογία
- Παλαιοδημογραφία
- Βιο-ποικιλότητα των σύγχρονων ανθρώπων πληθυσμών
- Εθνολογία και Μοριακή βιολογία
- Ωδοντική ανθρωπολογία
- Ιατροβιολογική ανθρωπολογία
- Ανάπτυξη και Γήρανση
- Βιολογία της συμπεριφοράς
- Ανθρώπος και Σπηλασμοεμβόλιον
- Αρχαιολογία και Ανθρωπολογία
- Επιπτήμη και Θρακησία
- Ανθρωπολογική εκπαίδευση

Στο πλαίσιο του συνεδρίου έχουν προβλεφθεί και δύο εκδρομές τριημέριας διάρκειας με επισκέψεις σε παλαιανθρωπολογικής σημασίας θέσεις και μουσεία (η της νότιας Πελοποννήσου (Ακρωτία) και β) του ΒΑ Αιγαίου (Μυτιλήνη). Η Οργανωτική Επιτροπή δέχεται εκτός από εργασίες προς παρουσίαση, και πρότασης για την περαιτέρω διαμόρφωση της θεματολογίας ή για τη συγκρότηση ιδιαίτερων θεματικών ενότητων. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα: http://anthrop.med.uoa.gr/international_congress.htm.

Διάλεξη

Στη σειρά διαλέξεων που διοργανώνει τακτικά η Εταιρεία Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας πραγματοποιήθηκε διάλεξη με θέμα «Νέες απόψεις για την αρχαία ελληνική υαλοουργική τεχνολογία» και ομιλητής την δρ.α Ι. Ηνασίδου. Η διάλεξη δόθηκε στην αίθουσα του ΤΕΕ, Καραγεωργίου Σερβίας 4, στις 12.6.2003. Πληροφορίες ΤΕΕ, τηλ. 210-3291291, e-mail: amaet@central.tee.gr.